

Enström Öst, Cecilia

Bostadsbidrag och trångboddhet

Har 1997 års bostadsbidragsreform förbättrat
bostadssituationen för barnen?

Förord

Institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet, har i samarbete med Boverket och Försäkringskassan i Skåne, arbetat med en uppföljning och utvärdering av effekterna kring 1997 års regelförändringar av det svenska bostadsbidragssystemet. De huvudsakliga syftena med de regelförändringar som infördes var att bromsa kostnadsökningarna för bostadsbidraget samtidigt som träffsäkerheten skulle skärpas. Det regelverk som började gälla i och med den reformen är, med några mindre förändringar, fortfarande det gällande. Detta är Cecilia Enström Östs rapport inom detta samarbetsprojekt. Resultatet i rapporten har delredovisats för riksdagens bostadsutskott våren 2005. Den slutliga rapporteringen skedde gemensamt med Boverket och Försäkringskassan i Skåne vid ett presseminarium hösten 2006.

Bostadsbidrag och trångboddhet

Har 1997 års bostadsbidragsreform förbättrat bostadssituationen för barnen?

Cecilia Enström Öst

Sammanfattning:

Det långsiktiga målet med det svenska bostadsbidragssystemet är att barnfamiljer skall kunna efterfråga bostäder så att varje barn skall kunna ha möjlighet till ett eget rum. Andelen trångbodda barnfamiljer med bostadsbidrag har ökat mellan 1994 och 2002 med nästan 15 procentenheter. Samtidigt pekar ett antal studier på att barnfamiljer i Sverige har blivit alltmer missnöjda med sin boendesituation och att barnfamiljernas bostadssituation tycks tendera att bli alltmer ansträngd.

Syftet med den här rapporten är att undersöka om 1997 års bostadsbidragsreform har haft några effekter på andelen trångbodda bidragshushåll, det vill säga har hushåll med barn anpassat sig till minskningen i bostadsbidrag genom att minska sin bostadskonsumtion så att de tenderar att flytta in i trångboddhet under den tiden som de får bostadsbidrag?

Med hjälp av data från riksförsäkringsverkets databas över bostadsbidragstagare har vi analyserat vad som hänt med bidragstagares bostadssituation efter 1997 års bostadsbidragsreform. Analysen är begränsad till att omfatta hushåll med barn. Resultaten visar att ytrestriktionen, i betydande grad, har ökat andelen hushåll med barn som flyttar in i trångboddhet, en ökning med drygt 40 procent. Istället för att ytrestriktionen fasar ut de bidragshushåll vars bostadskonsumtion anses vara för hög, skapar den en inlåsnings effekt vilket således indikerar att ytrestriktionen har haft en negativ effekt på andelen trångbodda bidragshushåll och i förlängningen en negativ effekt på barns boendeförhållanden.

Abstract:

One major goal of the Swedish housing allowance system is to prevent families with children from living overcrowded. The share of children living overcrowded among the Swedish recipient households, however, has increased between 1994 and 2002 by almost 15 percent. At the same time, a number of studies have reported that families with children have become increasingly unsatisfied with their housing situation and it seems as if the housing situation for families with children is becoming more tensed.

The purpose of this report is to examine whether the Swedish housing allowance reform in 1997 has had an effect on the share of households with children living overcrowded. That is, have the households adjusted their housing consumption and moved into crowded housing as a result of the decreased amount of housing allowance?

Data for this study is extracted from the Swedish National Insurance Board's databank on housing allowance recipients and the analysis is focused on families with children. The result from this study suggests that the constraint on dwelling size lead to a 40 percent increase of moving into cramped housing. The conclusion is that the Swedish housing allowance reform has had a checking effect on households' housing consumption and eventually a negative effect on children's housing situation.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
2. 1997 ÅRS REGELFÖRÄNDRINGAR.....	6
3. INTERNATIONELL FORSKNING OM BOSTADSBIDRAG.....	7
4. INTERNATIONELL FORSKNING OM TRÅNGBODDHET	7
5. TEORETISKA EFFEKTER AV BOSTADSBIDRAG.....	8
6. TEORETISKA EFFEKTER AV REGELFÖRÄNDRINGARNA	9
6.1 YTRESTRIKTIONEN	9
6.2 SKILDA INKOMSTGRÄNSER FÖR MAKAR	10
7. METOD	10
8. DATA	11
9. RESULTAT	14
10. AVSLUTANDE DISKUSSION.....	17
REFERENSER.....	19
BILAGA 1. HAZARDFUNKTION	21
BILAGA 2. VARIABELDEFINITION.....	22

1. Inledning

Det svenska bostadsbidragssystemets långsiktiga mål är att barnfamiljer skall kunna efterfråga bostäder så att varje barn skall kunna ha möjlighet till ett eget rum (prop.1986/87:48, Boverket 2004a). Konkret innebär detta mål att makar eller ensamstående med ett barn skall ha möjlighet att bo i en bostad med 3 rum och kök, medan makar eller ensamstående med två barn skall ha möjlighet att bo i en bostad med 4 rum och kök, och så vidare. Hushåll som bor mindre än så räknas som trångbodda enligt det som senare har benämnts trångboddhetsnorm 3 (Boverket, 2004b).¹ Syftet med det svenska bostadsbidraget är således att minska antalet barn som bor trångbott.

Ett antal studier visar dock att barnfamiljer i Sverige har blivit alltmer missnöjda med sin boendesituation (se till exempel Bergenstråhle 2005 och Berlin 2005). En nyligen publicerad utredning visar också att antalet vräkningar av barnfamiljer i Sverige har ökat och att kommunernas bostadspolitiska instrument används i för liten utsträckning för att hjälpa dessa familjer (SOU 2005:88). Vidare har andelen trångbodda barnfamiljer med bostadsbidrag ökat mellan 1994 och 2002 med nästan 15 procentenheter. 33 procent av hushållen som fick bostadsbidrag 1994 var trångbodda och år 2002 var 47 procent av alla bidragstagare trångbodda (Boverket 2004a). För att kunna dra några säkra slutsatser utifrån dessa indikationer krävs en närmare analys. Man kan dock konstatera att barnfamiljernas bostadssituation tycks tendera att bli alltmer ansträngd.

Syftet med den här rapporten är att undersöka om 1997 års bostadsbidragsreform har haft några effekter på andelen trångbodda bidragshushåll med barn. Fokus i den här rapporten ligger på om reformen medfört en beteendeförändring med avseende på boendet. Har reformen ökat andelen trångbodda hushåll, det vill säga har hushållen anpassat sig till minskningen i bostadsbidrag genom att minska sin bostadskonsumtion så mycket att hushållet flyttar till en bostad som enligt trångboddhetsnorm 3 anses vara för liten för hushållet ifråga? En annan intressant aspekt av trångboddhet är huruvida reformen har medfört att hushåll som bott trångbott och varit på väg att byta upp sig blivit hindrade att göra det pga. de nya restriktionerna i bidragssystemet. Den senare aspekten kommer dock inte att behandlas i denna rapport.

Rapporten är strukturerad på följande sätt: Vi börjar med att i grova drag beskriva de regelförändringar som studeras i den här rapporten och som infördes i bostadsbidragssystemet 1997. I nästa avsnitt presenteras den internationella forskningen inom området, följt av ett teoriavsnitt. Därefter presenteras den empiriska metoden och det datamaterial som ligger till grund för den här analysen. I resultatet presenteras effekterna av regelförändringarna på andelen trångbodda barnfamiljer med bostadsbidrag. Rapporten avslutas med en diskussion.

¹ I denna rapport används termen trångboddhet synonymt med trångboddhetsnorm 3 (se SOU 1975:51). Enligt denna norm definieras hushållet som trångbott om inte varje hushållsmedlem har tillgång till ett eget rum, kök och vardagsrum oräknat. Makar/sammanboende antas dela rum.

2. 1997 års regelförändringar

År 1990 var andelen bostadsbidragstagare i Sverige 8,7 procent. År 1994 hade antalet bostadsbidragstagare ökat till att omfatta 18,4 procent. Under samma period ökade statens utgifter för bostadsbidraget från cirka 5,9 till 9,2 miljarder kronor (SOU 1995:133). En anledning till de ökade utgifterna var en medveten utbyggnad av bostadsbidragssystemet med syfte att skydda de ekonomiskt mest svaga hushållen (prop.1989/90:144). En annan anledning var skattereformen i början av nittiotalet. Den innebar en ökning av bostadskostnaden, vilken medförde en nivåökning av bostadsbidraget för dem som var bidragsberättigade (Englund, P., Hendershott, P. och Turner, B. 1995). Sverige befann sig under denna tidsperiod även i en konjunkturedgång med minskade inkomster, vilket i sig medförde en ökning i antalet bidragsberättigade hushåll.

Av statsfinansiella skäl gjordes regelförändringar i bostadsbidragssystemet med det uttalade syftet att stoppa statens ökade utgifter för bostadsbidrag. Den nya lagstiftningen började i huvudsak att tillämpas från den 1 januari 1997 och den resulterade i att antalet hushåll med bostadsbidrag minskade kraftigt jämfört med 1996.

I denna rapport avgränsas analysen till två av flera regelförändringar: den bidragsgrundande boytan respektive den införda individuella inkomstgränsen för makar eller sammanboende. Huvudskälet till att fokus riktas på just dessa två är metodologisk. De nämnda regelförändringarna påverkar inte alla bostadsbidragstagare, vilket förbättrar möjligheterna till att kunna utvärdera eventuella effekter av dessa regelförändringar. Den grupp av bidragsmottagare som inte påverkats kan då användas som en så kallad kontrollgrupp.

Ytrestriktionen innebär i princip att man vid beräkandet av den bidragsgrundande bostadskostnaden bortser från den del av bostadskostnaden som avser bostadsytor vilka överstiger en viss övre gräns. Denna gräns är beroende av antalet barn i hushållet (Försäkringskassan 2004).² Motivet till att införa en restriktion på boytan var att man inte ville finansiera bostadsytor som översteg trångboddhetsnorm 3.

Skilda inkomstgränser för makar/sammanboende med barn innebär att det årliga bostadsbidraget minskar med 20 procent av den del av vardera makens inkomst som överstiger 58 500 kronor (Försäkringskassan 2004). Tidigare var inkomstgränsen för alla familjer 117 000 kronor och den gränsen behölls för ensamstående föräldrar. Motivet till skilda inkomstgränser var att man inte ville finansiera hushåll där en av makarna valde att stanna hemma och inte arbeta, den s.k. arbetslinjen.

² Maximal bidragsgrundad bostadsyta är 80 kvm för hushåll med 1 barn, 100 kvm för hushåll med 2 barn, 120 kvm för hushåll med 3 barn, 140 kvm för hushåll med 4 barn och 160 kvm för hushåll med 5 eller flera barn. Ytrestriktionen var i propositionen 10 kvm större per barn än vad reglerna sedan blev.

3. Internationell forskning om bostadsbidrag

Den befintliga kunskapen om bostadsbidragets effekter har till stor del sitt ursprung i det bostadsbidragsprogram som genomfördes i USA på sjuttio- och i början på åttiotalet. Programmet initierades 1971 och varade i elva år. Det har beskrivits som ett av de största sociala experiment som någonsin genomförts. Experimentet resulterade i en betydande mängd litteratur som behandlade bostadsbidraget och dess effekter på bostadsmarknaden samt boendesituationen för hushåll med låga inkomster (se till exempel Bradbury och Downs 1981; Department of Housing and Urban Development 1980; Mulford et al. 1980). Skillnader i hur till exempel bostadsmarknaden fungerar, problem relaterade till efterfrågan på bostäder och institutionella skillnader i bostadsbidragssystemet gör dock att det kan vara missvisande att dra generella slutsatser från detta experiment utan att genomföra jämförande studier i andra länder med andra bostadsbidragssystem.

Relativt få internationella studier uppehåller sig vid det svenska bostadsbidragssystemet. Tilldelningen av bostadsbidrag i Sverige liknar dock på många sätt den i andra industriländers tillämpning där inkomstrelaterade bidrag med syfte att minska boendekostnaderna har blivit ett viktigt inslag i dessa länders bostadspolitik (Enström och Turner 2001).

Kemp (1990) gör en jämförande studie av bostadsbidragssystem mellan länder och där är det svenska bostadsbidraget inkluderat. Bostadsbidragen tenderar, enligt den här studien, att omfatta en större andel utav de offentliga utgifterna än tidigare och antalet bidragstagare liksom kostnaden för bostadsbidragen har generellt ökat. Den här tillväxten i bostadsbidrag reflekterar enligt författaren ett antal faktorer, bland annat en ideologisk omsvängning mot en mer utpräglad marknadsorientering.

Kemp (2000) analyserar den senaste utvecklingen inom sju olika bostadsbidragssystem, där ett av systemen är det svenska. Han finner att det i huvudsak är via inkomstrelaterade bostadsbidrag som avancerade välfärdsstater tillhandahåller finansiellt stöd till utgifter förknippade med bostaden.

Chen och Enström Öst (2005) studerar effekten av det svenska bostadsbidraget på hushålls val av upplåtelseform. De finner att bostadsbidraget möjliggör för hushåll med låga inkomster att kunna köpa sin bostad. De finner också att bostadsbidraget underlättar för dessa hushåll att kunna behålla sin ägda bostad. Man finner inga tecken på att 1997 års bostadsbidragsreform har haft någon inverkan på detta.

4. Internationell forskning om trångboddhet

Det finns en del internationell forskning om trångboddhetens aspekter på barns välfärd. Fokus ligger då på om barnen har tillgång till eget rum eller inte. Rent teoretiskt brukar man i forskningen dela in problemet med trångboddhet i två olika aspekter: brist på ro för personlig utveckling samt ett överskott på stimulation och interaktion (Goux och Maurin 2005; Gove et al. 1979).

En av de mer berömda studierna om trångboddhet och hälsa är den av Gove et al. (1979) som bygger på amerikansk data. De visar i sin studie ett väldigt tydligt samband mellan barn som bor trångbott, det vill säga inte har tillgång till eget rum, och problem förknippade med fysisk och mental hälsa. De finner också att trångbodda barn har en sämre relation till sina föräldrar än andra barn. Den medicinska litteraturen har också visat ett stort intresse för sambandet mellan trångboddhet och hälsa (se till exempel Britten et al. 1987 och Mann et al. 1992). Alla dessa studier har dock fokus på statistiska samband, det vill säga man har inte studerat vad som orsakar vad utan endast fastställt att en samvariation föreligger.

Goux och Maurin (2005) har i en nyligen publicerad studie kunnat visa på ett starkt samband mellan boendeförhållanden och skolresultat: barn som växer upp utan tillgång till eget rum tenderar att prestera sämre i skolan. Den här studien är unik så till vida att man här anser sig ha påvisat ett orsakssamband där boendeförhållandena är orsaken till barnens studieresultat.

5. Teoretiska effekter av bostadsbidrag

Bostadsbidraget kan sägas ha två huvudsakliga effekter (Enström och Turner 2001):

- De medför en minskning i relativpris mellan bostad och annan konsumtion för de hushåll som är bidragsberättigade
- De fungerar som inkomstutjämnning mellan hushåll med och utan bostadsbidrag med olika inkomstnivåer

Minskningen i relativpris mellan bostad och annan konsumtion förmodas medföra beteendeeffekter i form av efterfrågeförändringar. Bostadsbidraget ”uppmuntrar” hushållen till att öka sin bostadskonsumtion, i förhållande till annan konsumtion, med mer än vad de annars skulle ha gjort eftersom bostadsbidraget subventionerar en del av den ökade kostnaden. Denna efterfrågeförändring kommer då att resultera i en ökad rörlighet och en ökad konkurrens bland hushållen. Storleken av denna effekt är dock i realiteten beroende av hushållens priskänslighet och tillgången på lämpliga bostäder.

Vid givet boende och givna bostadspriser kommer bostadsbidraget också att medföra en inkomstfördelningseffekt, det vill säga bostadsbidraget medför att inkomst omfördelas mellan hushåll med olika inkomstnivåer. Inkomstförstärkningen till bidragshushåll verkar utjämnande mellan hushåll med och utan bostadsbidrag samt med olika inkomster. Bostadsbidraget genererar alltså en positiv fördelningseffekt och bidrar således till att minska inkomstskillnader i samhället. Bostadsbidraget har både en positiv effekt på hushållens bostadskonsumtion, en så kallad substitutionseffekt, och/eller en positiv effekt på övrig konsumtion, en så kallad inkomsteffekt. Storleken på denna substitutionseffekt kontra inkomsteffekt är dock beroende av hushållens preferenser och deras priskänslighet.

6. Teoretiska effekter av regelförändringarna

6.1 Ytrestriktionen

Speciellt intressant är den restriktion på hushållens boyta som infördes i samband med reformen av bostadsbidragssystemet 1997. Den är intressant ur flera perspektiv. Dels på grund av att man i bostadsbidragssystemet redan har en begränsning på boendekostnaderna och att man i och med denna begränsning inför en ytterligare restriktion på bidragshushållens bostadskonsumtion. Men införandet av en bidragsgrundad boyta är också intressant eftersom den innebär en effekt som troligen inte var avsedd: Restriktionen på boyta minskar relativpriset mellan boyta och bostadens övriga attribut, till exempel bostadens läge. Detta innebär att det är fullt möjligt för ett hushåll att efter ytrestriktionen infördes undvika en eventuell minskning i bostadsbidrag genom att minska boytan men istället öka sin konsumtion av andra bostadsattribut så att den totala bostadskostnaden förblir oförändrad. Vad ger detta för indikationer till hushållen? För att exemplifiera, låt oss anta att hushåll endast beaktar två attribut när de bestämmer hur de skall bo: boyta och läge. Om föräldrarna i ett hushåll som berörs av restriktionen på boyta anser att bostadens läge är en mer väsentlig faktor än storleken på bostaden, så skulle hushållet kunna substituera läge för boyta och därmed inte gå miste om något bidrag, det vill säga den bidragsgrundande boytan kan ha medfört att bidragshushåll i större utsträckning än innan flyttar in i trångboddhet för att undvika en minskning i bidrag.

Ett hushåll kan naturligtvis flytta ner sig utan att flytta till en lägenhet som innebär att man blir trångbodd. Uppstår ett plötsligt behov av att minska sin bostadskonsumtion så är man dock begränsad till det utbud av bostäder som för stunden står till förfogande. Eftersom den bidragsgrundande boytan var 10 kvm generösare i propositionen än vad reglerna slutligen blev (prop.1995/96:186) kan man misstänka att de slutgiltiga gränserna inte är alltför generöst satta. Enligt trångboddhetsnorm 3 skall ett hushåll med 1 barn bo i 3 rum och kök för att inte räknas som trångbodd. En genomsnittlig trea i Sverige är på 80 kvadratmeter, vilket är precis vad ytrestriktionen tillåter. Tittar vi på hushåll med 2 barn så skall de bo i 4 rum och kök för att inte räknas som trångbodda. En genomsnittlig fyra i Sverige är på 107 kvadratmeter men enligt ytrestriktionen får ett hushåll med 2 barn maximalt ha en boyta på 100 kvadratmeter innan bostadsbidraget börjar reduceras. Ett hushåll med 3 barn skall bo i 5 rum och kök för att enligt norm 3 inte räknas som trångbodda. En genomsnittlig femma i Sverige ligger på 132 kvadratmeter men enligt ytrestriktionen får ett hushåll med 3 barn maximalt bo på 120 kvadratmeter innan bostadsbidraget börjar reduceras.³ Detta ger en indikation om att ytrestriktionen är snävt satt framförallt för hushåll med många barn. Om dessa hushåll behöver minska sin bostadskonsumtion som en effekt av ytrestriktionen och det minskade bostadsbidraget, är risken stor att de är hänvisade till lägenheter som enligt trångboddhetsnorm 3 är för små.

I en studie av Berlin (2005) påvisas en tydlig trend att storstadsföräldrar i ökande utsträckning bor kvar i centrala Stockholm men också i större utsträckning bor mer trångbott. Om vi utgår från teorin och dessutom antar att hushåll har preferenser för läge snarare än boyta, vilket mycket väl skulle kunna vara fallet för hushåll boende i till exempel Stockholms city, skulle vi kunna förvänta oss att denna trend är en effekt av 1997 års regelförändringar i bostadsbidragssystemet,

³ Genomsnittsytan för Sveriges bostadsbestånd är framräknad av Tommy Berger, IBF. Det grundar sig på hyresrätter och data kommer från Bostads- och hyresundersökningen (BHU).

en effekt som förmodligen inte var avsedd. Tanken var nog att hushåll med tillräckligt rymlig bostad på detta sätt skulle fasas ur bostadsbidragssystemet.

6.2 Skilda inkomstgränser för makar

De skilda inkomstgränserna för makar innebär, allt annat lika, att köpkraften hos de berörda hushållen minskar. Vilka effekter detta kan tänkas ha på bostadskonsumtionen är beroende av hushållets preferenser. Om hushållet har preferenser för boendet – snarare än preferenser för annan konsumtion – och har kunnat öka sin bostadskonsumtion som en effekt av bostadsbidraget, så är det rimligt att anta att en sänkning i bostadsbidraget i detta fall medför att hushållet måste minska på bostadskonsumtionen eller i alla fall avstå från att öka den. Ett hushåll som varit på väg att förändra sin bostadskonsumtion kan bli hindrad att göra det som en effekt av bidragssänkningen. Har hushållets preferenser å andra sidan varit annan konsumtion – det vill säga att bostadsbidraget har medfört att hushållet valt att öka sin konsumtion av andra varor snarare än ökat sin konsumtion av bostad – så innebär inkomstrestriktionen rimligen att hushållet som en effekt av bidragsminskningen måste minska sin konsumtion av andra varor. I det senare fallet skulle en bidragsminskning, på grund av att skilda inkomstgränser infördes, inte ha någon effekt på de berörda hushållens bostadskonsumtion.

7. Metod

Den ekonometriska analysen i detta paper följer i huvudsak den ansats som tillämpas av Carling et al. (2001) när de analyserar effekterna från sänkningen i arbetslöshetsersättning som infördes 1996 i Sverige. Skillnaden är att vi i den här analysen undersöker om hushållen, som en effekt av de genomförda regelförändringarna, minskar sin bostadskonsumtion och flyttar in i trångboddhet. Eftersom inte alla hushåll påverkades av reformen så kan vi definiera olika grupper av hushåll beroende på om de påverkades eller ej. Vi har definierat de hushåll som 1) *endast* påverkades av ytrestriktionen, det vill säga hade en boyta som översteg de ytrestriktioner som infördes, 2) *endast* påverkades av skilda inkomstgränser för makar, det vill säga de makar där någon eller båda makarna hade en inkomst som översteg 58 500 kronor, 3) *både* påverkades av ytrestriktionen och skilda inkomstgränser för makar, och slutligen 4) *inte* påverkades av någon av dessa regelförändringar. Bostadsbidragsreformen har därmed gett oss ett naturligt experiment som delar in hushållen i tre ”behandlings grupper” och en så kallad ”kontrollgrupp”.⁴ Det betyder att effekten av reformen på antalet trångbodda bidragshushåll, det vill säga skillnader i flyttmönster med avseende på trångboddhet före och efter reformen (en så kallad ”difference in difference”-skattning) kan identifieras och isoleras från andra skillnader mellan dessa hushåll, till exempel sådana faktorer som påverkar storleken på bostadsbidraget eller hushålls flyttbenägenhet.

⁴ Detta kan jämföras med de naturliga experiment som förekommer inom till exempel medicin där halva försöksgruppen får det preparat eller den behandling man är intresserad av att undersöka effekten av medan den andra halvan av försöksgruppen får ett icke verksamt preparat eller behandling, ett så kallat placebo. Skillnaden är dock att hushållen som påverkades respektive inte påverkades av regelförändringarna 1997 själva vet om det medan individerna som deltar i ett medicinskt experiment inte vet om huruvida de får ett verksamt preparat eller inte.

Inom exempelvis arbetsmarknadsforskning är kvasiexperiment eller naturliga experiment vanligt förekommande i syfte att studera beteendeförändringar som en effekt av en policyförändring (se till exempel: Meyer 1995; Carling et al. 2001 och Johansson och Palme 2005).

Trångboddhetsrisken har analyserats med hjälp av hazard(risk)funktioner. Ett värde över ett innebär att risken att flytta in i trångboddhet har ökat. På samma sätt innebär ett värde under ett att risken att flytta in i trångboddhet har minskat. För en mer detaljerad beskrivning av metoden se Bilaga 1 i den här rapporten och Cleves et al. (2004).

8. Data

Det datamaterial som den här studien bygger på kommer i huvudsak från Riksförsäkringsverkets databas över bostadsbidragstagare. Vi har tillgång till information om alla hushåll som fått bostadsbidrag åren 1994-2002. I databasen finns uppgifter om hushållets sammansättning (sammanboende/ej sammanboende, antal barn samt åldersuppgifter), bostadens beskaffenhet (boyta, antal rum, upplåtelseform och utgifter förknippade med boendet), inkomstuppgifter, adressuppgift i form av postnummer samt beviljat bostadsbidrag. Detta unika datamaterial gör det möjligt att studera 1997 års bostadsbidragsreform.

Eftersom registerdata ofta inte primärt är uppbyggda och anpassade för empiriska studier så innebär det alltid vissa begränsningar. Dessa begränsningar kan dock ofta hanteras på ett sådant sätt att de inte utgör några större problem för den studie man vill genomföra. Vårt datamaterial har följande begränsningar: 1) Det består endast av bostadsbidragstagare.⁵ 2) Vi har endast information om hushållen så länge de får bostadsbidrag, det vill säga vi vet inget om hushållens situation innan de fick bostadsbidrag samt efter att de inte längre får bidrag. Vi vet heller inte *varför* de inte längre får bostadsbidrag. 3) Det finns ingen information om huruvida hushållen fått bostadsbidrag *innan* 1994 och därmed har vi inga uppgifter på hur många år innan reformen hushållen fått bidrag, vi vet endast om de fått bidrag ett år, två år, eller tre eller fler år innan reformen. 4) Vi har information om bidragshushållens aktuella situation i *maj* respektive år, det vill säga vi har en observation per år. Detta innebär en viss informationsförlust eftersom hushållet kan ha genomgått stegvisa förändringar i bostadskonsumtionen mellan maj året innan och maj året ifråga, förändringar som man inte kan fånga i detta datamaterial.

Vår analys omfattar endast bidragshushåll med hemmavarande barn som fått bostadsbidrag *både* före och efter reformen.⁶ Hushållen måste ha fått bostadsbidrag i maj 1996 *och* i maj 1997 för att man skall kunna analysera effekten med en så kallad "difference-in-difference"-skattning. De fasas in någon gång i bidragssystemet mellan 1994 och 1996, får bostadsbidrag 1997 och följs sedan så länge de får bostadsbidrag, dock längst till och med maj 2002. Analysen omfattar som mest 198 928 hushåll som får bostadsbidrag åren 1996 *och* 1997. 127 303 av dessa hushåll fick bostadsbidrag redan 1994 och 77 529 av de hushåll som fick bidrag 1996 och 1997 fick bostadsbidrag till och med maj 2002. 46 141 hushåll får bostadsbidrag alla år mellan 1994 och

⁵ Om vi även hade haft information om hushåll som inte fått bostadsbidrag under den här tiden så skulle dessa kunnat utgöra kontrollgruppen.

⁶ Anledningen till att endast hushåll med barn beaktas i denna studie är för att skapa en viss homogenitet i data. Ungdomar under 29 år utan barn som får bostadsbidrag är därför exkluderade från analysen.

2002 och kan därför följas under hela perioden. Vi har inga data som sträcker sig efter 2002 vilket innebär att vi inte vet om hushållen har fått bidrag även 2003 och senare. Även om en anpassning i bostadskonsumtionen ofta sker stegvis så antas dock att dataperioden är så pass lång att eventuella effekter från reformen 1997 kan fångas.

För att kunna skilja hushållseffekter från sådana effekter som är förknippade med den region hushållet ifråga är bosatt i så har materialet kompletterats med värden på Tobins q ⁷. Tobins q är kvoten mellan transaktionspris och nyproduktionskostnad (Berger, 2000). Det ger således en indikation om huruvida investeringar i nya bostäder i kommunen ifråga är lönsamt; ett värde över 1 indikerar lönsamhet medan ett värde under 1 indikerar det motsatta. Tobins q har tidigare använts i studier av den svenska fastighetsmarknaden (Berg och Berger 2005; Barot 1996 och Jaffe 1994).

Vi har tidigare definierat och delat in de hushåll som påverkades av reformen i tre olika grupper, beroende på hur de påverkades, samt definierat en kontrollgrupp bestående av de hushåll som inte påverkades alls av reformen. De hushåll som *endast* påverkades av ytrestriktionen utgör det som hädanefter kommer att benämnas behandlingsgrupp 1, vilken kommer att betecknas $T_{1[yt]}$. De hushåll med makar som *endast* påverkades av skilda inkomstgränser för makar utgör behandlingsgrupp 2, $T_{2[inkomst]}$, och de makar som påverkades av *både* ytrestriktionen och skilda inkomstgränser för makar utgör behandlingsgrupp 3, $T_{3[båda]}$. De hushåll som inte påverkades alls av ytrestriktionen eller skilda inkomstgränser för makar utgör, som tidigare nämnts, kontrollgruppen, K.

Eftersom de reformförändringar som infördes är betingade av hushållens sammansättning, inkomst och bostadssituation så kommer naturligtvis hushållen i de olika behandlingsgrupperna och kontrollgruppen att per definition se olika ut. I tabell 1 presenteras deskriptiv statistik för behandlingsgrupperna samt för kontrollgruppen i maj 1996. Alla ekonomiska variabler är korrigerade enligt KPI till 2002 års prisnivå.

⁷ Källa: Tommy Berger, Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala universitet.

Tabell 1. Deskriptiv statistik, hushållens egenskaper år 1996 (genomsnitt)

	T ₁ [yta]	T ₂ [inkomst]	T ₃ [båda]	K
Demografi				
Ålder*	40	35	38	37
Ensamstående/sammanboende [Antal]	1,2	2,0	2,0	1,4
Hemmavarande barn [Antal]	1,6	2,4	1,7	2,1
Yngsta barnets ålder	9,5	4,8	7,1	7,0
Bostad				
Antal rum	4,1	3,4	4,2	3,5
Boyta [m ²]	111	86	116	88
Bostadsutgift [Kr/månad]	5 732	4 823	5 737	5 028
Trångbodda enligt norm 3 [%]	0,1	0,7	0,1	0,6
Bor i bostadsrätt [%]	0,14	0,05	0,09	0,11
Bor i småhus [%]	0,29	0,05	0,24	0,11
Bor i hyresrätt [%]	0,57	0,90	0,67	0,78
Inkomst				
Disponibel inkomst inklusive bostadsbidrag [tKr/år]	146	108	105	143
Antal hushåll	52 558	8 141	2 547	135 682

* Genomsnittlig ålder för sammanboende.

Hushållen i behandlingsgrupp 1, T₁[yta], och behandlingsgrupp 3, T₃[båda], bor 1996 i genomsnitt på större yta än hushåll i behandlingsgrupp 2, T₂[inkomst], och hushåll i kontrollgruppen, K. Detta är inte så förvånande eftersom ytrestriktionen påverkade de som, relativt sett, bodde på en stor boyta och vi kan notera att hushållen i dessa grupper också i större utsträckning bor i småhus och har en genomsnittligt högre bostadsutgift. Hushållen i behandlingsgrupp 2 och kontrollgruppen bor vidare i större utsträckning än behandlingsgrupp 1 och 3 redan trångbott när reformen infördes.

Hushåll i behandlingsgrupp 2, T₂[inkomst], och behandlingsgrupp 3, T₃[båda], består endast av sammanboende eller makar eftersom de skilda inkomstgränserna endast påverkade dessa. De har också i genomsnitt lägre disponibel inkomst och hushållen i behandlingsgrupp 2 har i genomsnitt fler barn än hushållen i de andra grupperna.

För att kunna isolera en eventuell beteendeeffekt av reformen från övriga faktorer som kan tänkas se olika ut mellan hushållen och som kan påverka hushållens beteenden, till exempel för att kunna skilja en eventuell reformeffekt från andra faktorer som påverkar storleken på bostadsbidraget, så inkluderar vi kontrollvariabler i modellen. Eftersom tabell 1 indikerar att behandlingsgrupperna och kontrollgruppen i genomsnitt skiljer sig åt vad gäller antal barn, om hushållet består av makar/sammanboende eller ej, och upplåtelseform kommer dessa variabler att inkluderas i modellen. Bostadsutgiften och hushållets disponibla inkomst kommer att inkluderas som kvoten mellan bostadskostnaden och den disponibla inkomsten. Eftersom storleken på bostadsbidraget i stort sett också bestäms av dessa faktorer och för att minimera risken att flera kontrollvariabler beskriver samma sak så är bostadsbidraget inte inkluderad i den disponibla inkomsten.

Tidigare studier av hushålls mobilitet (se till exempel Clark och Onaka 1983 och Zetterström 2001) har också visat att ålder, hushållssammansättning, upplåtelseform samt geografiska faktorer påverkar mobiliteten. Det är därför intressant att studera om dessa faktorer också påverkar hur man flyttar och i detta fall om de påverkar att man flyttar in i trångboddhet eller ej. Hushåll boende i hyresrätt har till exempel enligt dessa studier en högre mobilitet än hushåll boende i bostadsrätt/ägarerätt. Ålder har också visat sig påverka hushållens mobilitet. Eftersom alla hushåll i den här studien är barnfamiljer så är åldern relativt homogen i urvalet (se tabell 1) och man kan därför inte förvänta sig att åldern skall ha en alltför stor inverkan på mobiliteten.

Vi är i denna studie intresserade av om reformen har haft någon effekt på trångboddheten bland bidragsmottagarna och framförallt om den har medfört att hushåll som tidigare *inte* bott trångbott har flyttat in i trångboddhet som en effekt av reformen. Vi kommer därför att inkludera en variabel som kontrollerar för om hushållet bott trångbott året innan det flyttade för att kunna skilja mellan hushåll som flyttat från trångboddhet till trångboddhet och hushåll som flyttat från att inte vara trångbodda till att vara det. Vi kommer också att inkludera variabler som kontrollerar för skillnader som har med tidsaspekten att göra samt grupp-specifika skillnader som kan påverka att man flyttar in i trångboddhet.

De variabler vi är intresserade av i denna rapport är de tre policyvariablerna: $T_{1[\text{yta}]}$ reform, $T_{2[\text{inkomst}]}$ reform, och $T_{3[\text{båda}]}$ reform. Dessa indikerar huruvida hushållen i de tre behandlingsgruppernas beteende skiljer sig från beteendet hos hushållen i kontrollgruppen, före och efter reformen, med avseende på att flytta in i trångboddhet. Effekten av reformen ges av koefficienten för dessa policyvariabler. Om koefficienten har ett signifikant värde som är större än 1 indikerar detta att regelförändringen ifråga ökat andelen hushåll som flyttar in i trångboddheten. På samma sätt indikerar ett signifikant värde som är mindre än 1 att regelförändringen ifråga har minskat andelen hushåll som flyttar in i trångboddhet. Ett värde som inte är signifikant innebär att man inte kunnat statistiskt säkerställa att variabeln ifråga har någon effekt på trångboddhet.

Alla variabler sammanfattas i Bilaga 2. Där ges också en kort förklaring av hur de estimerade riskfaktorerna skall tolkas.

9. Resultat

Resultatet från analysen presenteras i tabell 2. De rapporterade koefficienterna är så kallade riskfaktorer och tolkas, som tidigare nämnts, som att ett signifikant värde över 1 indikerar att hushållen i ökad utsträckning flyttat in i trångboddhet medan ett signifikant värde under 1 indikerar att hushållen ifråga minskat sin flytt in i trångboddhet.

Vi har estimerat fyra olika modeller för att kontrollera hur pass stabila resultaten är. I modell 1 inkluderar vi endast policyvariablerna och de variabler som kontrollerar för skillnader i tid och skillnader mellan de olika grupperna. I modell 2 inkluderar vi en inkomstvariabel samt variabler som kontrollerar för effekter härrörande från skillnader som beror av att bostadssituationen ser olika ut. I modell 3 inkluderas olika demografiska variabler och slutligen, i modell 4, inkluderar

vi en variabel som kontrollerar för skillnader i riskfaktorn som beror av geografiska skillnader snarare än yt- eller inkomstrestriktionen.

I tabellen anges med fet stil att ett estimat är högt signifikant, det vill säga att vi med 99 procent säkerhet, statistiskt har kunnat säkerställa att variabeln ifråga har en effekt på riskfaktorn.

Tabell 2. Estimerade resultat för att flytta in i trångboddhet. Presenterade resultat är riskfaktorer.

Variabler	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Policyvariabler				
Kontrollgrupp (referens=1)				
T _{1[ytaj]} reform	1,52	1,41	1,44	1,44
T _{2[inkomst]} reform	0,95	0,96	0,92	0,93
T _{3[båda]} reform	1,22	1,08	1,04	1,05
Kontroll för gruppskillnader	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontroll för tidsskillnader	Ja	Ja	Ja	Ja
Inkomst variabel				
Bostadskostnad/ disponibel inkomst		1,07	1,15	1,15
Boende				
Hyresrätt (referens=1)				
Bostadsrätt		0,73	0,73	0,72
Äganderätt		0,77	0,64	0,59
Ej trångbodd året innan (referens =1)				
Trångbodd året innan		2,85	1,95	1,98
Demografiska variabler				
Ensamstående (referens=1)				
Makar			0,88	0,87
Hushåll med 1 barn (referens=1)				
Hushåll med 2 barn			1,67	1,65
Hushåll med 3+ barn			2,53	2,55
Ålder			0,97	0,97
Geografiska variabler				
Tobins q				0,54

Variablerna som är av främsta intresse i den här studien presenteras på de fyra första raderna i tabellen. Koefficienten för variabeln $T_{I_{[yta]}}$ reform är signifikant och positiv (1,41-1,52). Detta indikerar att ytrestriktionen har ökat andelen hushåll som flyttar in i trångboddhet med drygt 40 procent. Estimatet är relativt stabila, speciellt mellan modell 2, 3 och 4.

Resultatet från den här modellen indikerar således att ytrestriktionen har haft en negativ effekt på andelen trångbodda bidragshushåll och i förlängningen en negativ effekt på barns boendeförhållanden.

Man kan inte se någon signifikant effekt på trångboddhet för de två andra behandlingsgrupperna, det vill säga de hushåll som endast påverkades av skilda inkomstgränser eller de hushåll som påverkades av båda dessa reformförändringar. Enligt tabell 1 kan vi dock notera att hushåll i behandlingsgrupp 2, det vill säga de makar som påverkades av inkomstrestriktionen, i högre utsträckning än hushållen i behandlingsgrupp 1 och 3, bodde trångbott redan innan reformen. Vidare tillhör makar med barn en grupp som kraftigt minskat i bostadsbidragssystemet sedan regelförändringarna 1997.

Förutom att vi kunnat dra vissa slutsatser om reformens påverkan på andelen hushåll som flyttar in i trångboddhet så kan vi också lära oss något om vilka bidragshushåll som tenderar att flytta in i trångboddhet.

Hushåll som har en hög bostadskostnad i förhållande till dess disponibla inkomst, det vill säga hushåll där kostnaden för boendet är en tung post, flyttar i större utsträckning in i trångboddhet än hushåll där boendekostnaden utgör en mindre procent av den disponibla inkomsten. Vi kan också notera att hushåll som bor i bostadsrätt eller äganderätt har lägre sannolikhet att flytta in i trångboddhet än hushåll som bor i hyresrätt och bidragshushåll som redan bor trångbott tenderar också att flytta vidare till trångboddhet istället för att öka sin boyta. Riskfaktorn är cirka 200 procent högre än för hushåll som inte bott trångbott tidigare. Riskfaktorn ökar också med antalet barn och är större för ensamstående föräldrar än för makar. Vidare minskar riskfaktorn med hushållets genomsnittliga ålder. Slutligen kan vi notera att hushåll som bor i kommuner med höga värden på Tobins q , det vill säga där bostadsmarknaden är het har en lägre risk att flytta in i trångboddhet.

Resultatet från kontrollvariablerna är i princip vad man kunde förvänta sig men estimatet från Tobins q är värt att kommentera lite mer. Man skulle kunna tänka sig att ju högre värde på Tobins q ju större sannolikhet att flytta in i trångboddhet (det vill säga tvärtemot vad vårt resultat visar) eftersom kommuner med en het bostadsmarknad sannolikt karaktäriseras av en stor konkurrens. Viktigt att hålla i minnet är dock att vi i den här analysen separerar hushåll som flyttar från trångboddhet till trångboddhet och hushåll som flyttar från ett "normalstort" boende in i trångboddhet. För att experimentera så genomför vi analysen ovan med olika kontroller för geografiska skillnader: kommunala arbetslöshetskvoter och kommunförbundets kommunindelning. Estimatet för våra policyvariabler, vilka är av huvudsakligt intresse i denna rapport, påverkas dock inte av hur vi kontrollerar för geografiska skillnader utan vårt resultat är stabilt.

Största andelen bidragstagare bor i hyresrätt, cirka 80 procent år 1997. Det är därför intressant att se om vi kan finna någon signifikant effekt från reformen på trångboddheten för

behandlingsgrupp 2, $T_{2[\text{inkomst}]}$, och behandlingsgrupp 3, $T_{3[\text{båda}]}$, och om resultatet för behandlingsgrupp 1, $T_{1[\text{yta}]}$, förändras om vi *endast* studerar de hushåll som bor i hyresrätt, det vill säga vi exkluderar hushåll boende i bostadsrätt och småhus. Att vara ägare till en bostadsrätt eller ett småhus är förknippat med ett förmögenhetsbeslut som gör att hushållen inte är lika mobila som de hushåll som bor i hyresrätt, något som man också kunnat visa i tidigare studier av hushållens mobilitet (se till exempel Zetterström, 2001).⁸ Detta kan då också innebära att en eventuell anpassning för dessa hushåll inte sker lika snabbt som för ett hushåll som bor i hyresrätt. Det visar sig dock att detta inte har någon effekt på vårt resultat.

10. Avslutande diskussion

Oavsett hur man ser på bostadsbidragssystemets utformning och syfte idag, så måste en utvärdering av en reform bygga på en precis definition av bidragets målsättning. Eftersom en minskning av antalet trångbodda barn är en av bostadsbidragets målsättningar är effekten på trångboddhet central i utvärderingen.

Med hjälp av data från riksförsäkringsverkets databas över bostadsbidragstagare har vi analyserat vad som hänt med bidragstagares bostadssituation efter 1997 års bostadsbidragsreform. Fokus i den här rapporten har legat på trångboddhet och om reformen medfört att hushåll i större utsträckning än tidigare flyttar till bostäder vars storlek är mindre än vad trångboddhetsnorm 3 föreskriver. Resultatet visar att främst restriktionen på boytan har medfört att andelen hushåll som flyttar in i trångboddhet har ökat och ökningen är stor, cirka 45 procent högre än för de hushåll som inte påverkades av ytrestriktionen eller skilda inkomstgränser för makar.

Vi kan dock inte finna några signifikanta resultat på en sådan effekt från inkomstbegränsningen för makar/sammanboende eller hos de hushåll som påverkades av båda dessa regelförändringar. Varför man inte kan finna något effekt från just dessa hushåll är svår att uttala sig om utan att studera dessa hushåll närmare. Det kan finnas flera förklaringar, en förklaring kan helt enkelt vara att det är just ytrestriktionen i sig som tenderar att öka hushållens incitament att undkomma en minskning i bostadsbidraget genom att flytta till en lägenhet som kanske inte nödvändigtvis kostar mindre men har en mindre boyta, det fenomen som självaste utformningen av ytrestriktionen kan medföra och som vi tidigare diskuterat under avsnittet ”Teoretiska effekter av regelförändringarna”. Vi kan också notera, se tabell 1, att en stor andel av hushållen bestående av makar/sammanboende som påverkades av skilda inkomstgränser bodde redan trångbott när reformen infördes. Den deskriptiva statistiken indikerar också att dessa hushåll är betydligt fattigare än de hushåll som påverkades av ytrestriktionen. En möjlig effekt av inkomstbegränsningen för makar/sammanboende är då att hushåll som redan bor trångbott tenderar att bo in sig i trångboddhet eftersom de inte har råd att öka sin bostadsyta.

Det är intressant att göra en reflektion av ytrestriktionen gentemot de regler för bostadens beskaffenhet som finns för bidragstagare inom det amerikanska bostadsbidragssystemet. Man har i amerikanska studier funnit att bostadsbidraget har haft positiva konsekvenser för hushållens

⁸ En snabb analys av bidragstagares mobilitet mellan 1994-2002 grundat på det data som denna studie bygger på visar att risken att ett hushåll flyttar är drygt 20 procent lägre för hushåll boende i småhus och äganderätt än ett hushåll som bor i en hyresrätt.

bostadskonsumtion, det vill säga bostadsbidraget har medfört att bidragshushållen har ökat sin bostadsstandard (se till exempel Department of Housing and Urban Development 1980). Den stora skillnaden gentemot det svenska systemet är dock att man i USA har ett minimikrav på bostaden för att bli berättigad till bostadsbidrag istället för att som i Sverige införa en maxgräns som en boyterestriktion. Standarden på det svenska bostadsbeståndet är naturligtvis mycket jämnare än standarden för bostäder i USA, där man också brottas med problem som slumområden mm. Det är ändå en intressant reflektion att göra eftersom syftet med bostadsbidraget i båda fallen är att underlätta för hushållen att kunna hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder.

Något som vore intressant att studera närmare är om de särskilda reglerna för makar/sammanboende och ensamstående har fått några negativa konsekvenser för familjebildandet. Två ensamstående med bostadsbidrag förlorar på ett eventuellt giftermål eller samboskap, allt annat lika, och två gifta eller sammanboende med barn kan få ett högre bostadsbidrag genom en separation, allt annat lika. Huruvida detta är ett verkligt problem går dock inte att fastställa utan vidare forskning. I en rapport från 2002 – *Skenseparation – för vinnings skull? Borta bra men hemma bäst* – konstaterar dock Skåne läns allmänna försäkringskassa att bidragsfusk genom skenseparationer förekommer i Skåne län och att utvecklingen tyder på ett alltmer avancerat fusk. Ett av de bidragsslag som i huvudsak påverkats av skenseparationer var just bostadsbidraget.

Resultaten från den här studien visar att ytrestriktionen, i betydande grad, har ökat andelen hushåll som flyttar in i trångboddhet, en ökning med drygt 40 procent. Istället för att ytrestriktionen fasar ut de bidragshushåll vars bostadskonsumtion anses vara för hög, skapar den en inlåsnings effekt, vilken till en viss grad skulle ha kunnat förutses. Den teoretiska effekten bekräftas således av det empiriska resultatet.

Referenser

- Barot, B., 1996. "An Econometric Study of House Prices in Sweden 1970-1995", mimeo, National Institute of Economic Research.
- Berg, L., och Berger, T., 2005. The Q Theory and the Swedish Housing Market –An empirical test. Working paper 2005:19. Uppsala universitet: Nationalekonomiska institutionen
- Bergenstråhle, S., 2005. Unga vuxnas boende. Hyresgästföreningen, Rapport 2:2005.
- Berger, T., 2000. Tobins q på småhusmarknaden. I Lindh, T. (redaktör), 2000, Prisbildning och värdering av fastigheter, Forskningsrapport 2004:4, Uppsala: Institutet för bostads- och urbanforskning.
- Berlin, M., 2005. Barn i storstad, Välfärd, 1, 4-5.
- Boverket, 2004a. Bostadsstandard m.m. för barnfamiljer ned bostadsbidrag. Boverkets rapport med anledning av regeringsuppdrag avseende bostadsstandard m.m. för barnfamiljer med och utan bostadsbidrag.
- Boverket, 2004b. Många mål – få medel. Boverkets utvärdering av statliga stöd till bostadsbyggandet 1993-2004. Karlskrona: Boverket.
- Bradbury, K. L. och Downs, A. (1981) Do Housing Allowances Work? Washington D.C.: Brookings Institution.
- Britten N., J.M. Davies and J.R. Colley, 1987, Early Respiratory Experience and Subsequent Cough and Peak Expiratory Flow Rate in 36 year Old Men and Women, British Journal of Medicine, 294: 1317-20.
- Carling, K., Holmlund, B., and Altin, V., 2001. Do Benefit Cuts Boost Job Finding? Swedish Evidence from the 1990s, The Economic Journal 111, 766-790.
- Chen, J. and Enström Öst, C., 2005. Housing Allowance and the Recipient's Homeownership: Evidence from a Panel Data Study in Sweden, Housing Studies, 20 (4), 605-625.
- Clark, W. A. V. and Onaka, J. L., 1983. Life Cycle and Housing Adjustment as Explanations of Residential Mobility, Urban Studies 20, 47-57.
- Cleves M.A., Gould, W. W. & Gutierrez, R. G., 2004. An Introduction to Survival Analysis using Stata. College Station (TX): Stata Press.
- Cox, D. R., 1972. Regression Models and Life-Tables. Journal of Royal Statistical Society, Series B (Methodological, 34 (2), 187-220.
- Department of Housing and Urban Development, 1980. Experimental Housing Allowance Program – Conclusions – The 1980 Report, United states: Department of Housing and Urban Development.
- Edin, P.-A. and Englund, P., 1991. Moving Costs and Housing Demand, Journal of Public Economics, (44), 299-320.
- Englund, P., Hendershott, P. & Turner, B., 1995. The Tax Reform and the Housing Market, Uppsala: Reprocentralen HSC.
- Enström, C. och Turner, B., 2001. Bostadsbidrag och prisbildning – en kunskapsöversikt. Bilaga 6 i SOU 2001:24, Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.
- Försäkringskassan, 2004. Bostadsbidrag.
- Goux, D. and Maurin, E., 2005. The Effect of Overcrowding Housing on Children's Performance at School, Journal of Public Economics, (89), 797-819.
- Gove, W., Hughes, M., Galle, O., 1979. Overcrowding in the Home: An Empirical Investigation of Its Possible Pathological Consequences. American Sociological Review 44, 59-80.

- Jaffe, D.M., 1994. Den svenska fastighetskrisen. Stockholm.
- Johansson, P. och Palme, M., 2005. Moral Hazard and Sickness Insurance, *Journal of Public Economics*, 89 (9-10), 1879-1890.
- Kemp, A. P., 1990. Income Related Assistance with Housing Costs: A Cross-national Comparison, *Urban Studies*, 27 (6), 795-808.
- Kemp, A. P., 2000. The Role and Design of Income-related Housing Allowances. *International Social Security Review*, 53 (3), 43-57.
- Mann S.L., M.E. Wadsworth and J.R. Colley, 1992, Accumulation of Factors Influencing Respiratory Illness in Members of a National Birth Cohort and Their Offspring, *Journal of Epidemiology and Community Health*, 46: 286-292.
- Meyer, B. D., 1994. Natural and Quasi-experiments in Economics, Technical Working Paper No. 170. Cambridge: National Bureau of Economic Research.
- Meyer, B., 1995. Semiparametric Estimation of Hazard Models, Working paper, Department of Economics and Center for Urban Affairs and policy research, Northwestern University and NBER.
- Mulford, J. E. et al., 1980. How Allowance Adjust Housing Consumption, Santa Monica: Rand. Prop. 1986/87:48. Bostadspolitiken.
- Prop. 1989/90:144 om räntebidrag och bostadsbidrag för år 1991, m.m.
- Prop. 1995/96:186. Nya regler för bostadsbidrag.
- Skåne läns allmänna försäkringskassa, 2002, Skenseparation – för vinnings skull? Borta bra men hemma bäst.
- SOU 2005:88, Vräkning och hemlöshet – drabbar också barn. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.
- SOU 1995:133, Kommittén Valfärdsbokslut, Barns och ungdomars välfärd, Stockholm: Fritzes.
- SOU 1975:51. Bostadsförsörjningen och bostadsbidrag. Slutbetänkande av boende- och bostadsfinansieringsutredningarna, Bostadsdepartementet, Stockholm:Göteborgs Offsettryckeri AB.
- Zetterström, E., 2001. Residential Mobility in Sweden. In Zetterström, E., Residential mobility and Tenure Choice in the Swedish Housing Market. (Economic Studies 57). Uppsala: Uppsala University, Department of Economics.

Bilaga 1. Hazardfunktion

Trångboddhetsrisken har analyserats med hjälp av hazard(risk)funktion. Hazardfunktionen estimerar sannolikheten för hushållen att flytta in i trångboddhet för varje år de observeras genom att relatera andelen hushåll som flyttar in i trångboddhet inom ett tidsintervall till en så kallad riskmängd. Riskmängden är de hushåll som fram till och med tidpunkten ifråga erhåller bostadsbidrag. Hazarden analyseras med en så kallad Cox regressionsmodell (Cox 1972). Fördelen med denna metod är att man inte behöver anta hur formen på riskfunktionen ser ut över tid. Den kan vara konstant, stigande, minskande eller först stigande och därefter minskande och så vidare (Cleves et al. 2004). Skulle man tvingas göra ett antagande om hur hazarden förändras över tid och detta antagande vore felaktigt, så skulle detta kunna medföra missvisande resultat (Meyer 1995). Modellen används för att skatta i vilken utsträckning risken att ett hushåll flyttar in i trångboddhet beror av observerade skillnader mellan hushåll. I modellen ges risken för att flytta in i trångboddhet, $h(t)$, av produkten mellan en ospecificerad basfunktion $h_0(t)$ och en vektor av olika bakgrundsvariabler. Matematiskt ser regressionsekvationen ut enligt följande:

$$h(t) = h_0(t) \exp(\beta x_t + \lambda_1 (T1[\text{yta}] \text{reform}) + \lambda_2 (T2[\text{inkomst}] \text{reform}) + \lambda_3 (T3[\text{båda}] \text{reform})) \quad (1)$$

$h(t)$ är hazarden som mäter risken att ett hushåll flyttar in i trångboddhet över tid. x_t representerar andra faktorer än reformen, faktorer som i tidigare genomförda studier visat sig påverka hushållens mobilitet samt övriga faktorer som påverkar storleken på bostadsbidraget, till exempel upplåtelseform och antal barn. β är koefficienten för dessa variabler som estimeras i modellen. Även om vi inte avser att tolka dessa koefficienter i denna uppsats – då vi endast är intresserade av den eventuella effekten av policyförändringen – kan vi ändå jämföra dem med tidigare studier i avsikt att kontrollera vår modell. $T1[\text{yta}] \text{reform}$, $T2[\text{inkomst}] \text{reform}$, och $T3[\text{båda}] \text{reform}$ är de policyvariabler som är av intresse i denna studie, medan λ_1 , λ_2 och λ_3 är de koefficienter vi är intresserade av att estimeras i denna rapport. Ett signifikant värde på λ_1 , λ_2 och λ_3 som är lägre än 1 innebär att regelförändringarna har minskat risken för att flytta in i trångboddhet jämfört med kontrollgruppen. På samma sätt innebär ett värde på λ_1 , λ_2 och λ_3 som är högre än 1 att regelförändringarna har ökat risken att flytta in i trångboddhet för de påverkade hushållen jämfört med kontrollgruppen. Baselinefunktionen, $h_0(t)$ i ekvation (1), kontrollerar för hur den gemensamma risken för att flytta in i trångboddhet varierar och förändras med tiden, till exempel de effekter från en ekonomisk kris som påverkar alla hushåll lika.

Bilaga 2. Variabeldefinition

Beteckning	Förklaring
Policyvariabler	
T _{1[ytaj]} reform [D]	=1 om hushållet ifråga påverkats av <i>endast</i> ytbegränsningen och får bostadsbidrag efter 1996 (Kontrollgruppen, K, är referens), annars 0.
T _{2[inkomst]} reform [D]	=1 om hushållet ifråga påverkats av <i>endast</i> skilda inkomstgränser för makar och får bostadsbidrag efter 1996 (kontrollgruppen, K, är referens), annars 0.
T _{3[båda]} reform [D]	=1 om hushållet ifråga påverkats av <i>både</i> ytbegränsningen och skilda inkomstgränser för makar och får bostadsbidrag efter 1996 (kontrollgruppen, K, är referens), annars 0.
Tids- och gruppvariabler	
Gruppskillnader [D]	=1 om hushållet ifråga tillhör en av behandlingsgrupperna, T _{1[ytaj]} , T _{2[inkomst]} eller T _{3[båda]} (K är referens), annars 0.
Tidsskillnader [D]	=1 om året ifråga är 1997 och framåt (år1994-96 är referens), annars 0.
Boende	
Upplåtelseform [D]	=1 om hushållet bor i upplåtelseformen ifråga, hyresrätt (referens), bostadsrätt eller äganderätt, annars 0.
Trångbodd [D]	=1 om hushållet bor trångbott enligt norm 3 året innan det flyttat, annars 0.
Demografiska variabler	
Makar [D]	=1 om hushållet består av makar/sammanboende, annars 0.
Antal barn [D]	=1 om hushållet har antalet barn ifråga, ett (referens), två eller fler än två, annars 0.
Ålder	Genomsnittsåldern på makar/sammanboende eller åldern för ensamstående föräldrar.
Geografiska variabler	
Tobins q	Kvoten mellan transaktionspris och nyinvesteringskostnad för kommunen ifråga.
Inkomst variabel	
Bostadskostnad/ disponibel inkomst [%]	Hushållets bostadskostnad som andel av hushållets disponibel inkomst (exklusive bostadsbidrag och socialbidrag)

[D] innebär att variabeln ifråga är en kvalitativ variabel som indikerar om ett hushåll har en viss egenskap eller ej. 1 betyder förekomst av egenskapen och 0 avsaknad av den. De mäts alltid i relation till varandra. För variabeln, *upplåtelseform* till exempel, är hyresrätt referens och riskfaktorn för bostadsrätt respektive äganderätt anger om risken är högre eller lägre i relation till de hushåll som bor i hyresrätt. På samma sätt tolkas variabeln *Makar*. Enligt tabellen ovan är ensamstående referens och det innebär att riskfaktorn talar om huruvida risken är högre eller lägre för makar i relation till ensamstående. De policyvariabler som vi främst är intresserade av att tolka i denna analys är också så kallade kvalitativa variabler. Referensen för dessa variabler är kontrollgruppen. Det innebär att om den estimerade koefficienten för till exempel T_{1[ytaj]}reform är större än 1 så har ytrestriktionen medfört att risken att flytta in i trångboddhet har ökat, och så vidare. För övriga variabler, som till exempel *Ålder*, anger estimatet för riskfaktorn hur risken förändras om genomsnittsåldern i hushållet ökar med ett år.

Tidigare arbetsrapporter:

- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2000:1- 2005:5**, se www.framtidsstudier.se.
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:7**
Bäckman, Olof, *Welfare States, Social Structure and the Dynamics of Poverty Rates. A comparative study of 16 countries, 1980-2000.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:8**
Nilsson, Anders & Felipe Estrada, *Den ojämlika utsattheten. Utsatthet för brott bland fattiga och rika 1984-2001.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:9**
Esser, Ingrid, *Continued Work or Retirement? Preferred Exit-age in Western European countries?*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:10**
Abramsson, Marianne, *Befolkningsfrågan i press och politik, 1994-2004.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:11**
Duvander, Ann-Zofie, Ferrarini, Tommy & Sara Thalberg, *Swedish parental leave and gender equality. Achievements and reform challenges in a European perspective.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:12**
Jans, Ann-Christin, *Family relations, children and interregional mobility, 1970 to 2000.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:13**
Ström, Sara, *Childbearing and psycho-social work life conditions in Sweden 1991-2000.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:14**
Lundberg, Urban, *A Leap in the Dark. From a Large Actor to a Large Approach: The Joint Committee of the Nordic Social Democratic Labour Movement and the Crisis of the Nordic Model.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:15**
Lindh, Thomas, Malmberg, Bo & Joakim Palme, *Generations at War or Sustainable Social Policy in Aging Societies?*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:16**
Gentile, Michael, *Population Geography Perspectives on the Central Asian Republics.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:17**
Malmberg, Bo, Lindh, Thomas & Max Halvarsson, *Productivity consequences of workforce ageing - Stagnation or a Horndal effect?*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:18**
Olofsson, Jonas, *Stability or change in the Swedish Labour Market Regime?*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:19**
Hong, Ying & Diana Corman, *Women's Return to Work after First Birth in Sweden during 1980-2000.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:20**
Lindh, Thomas & Bo Malmberg, *Demography and housing demand – What can we learn from residential construction data?*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2005:21**
Amcoff, Jan, *Rural Population Growth in Sweden in the 1990s: Unexpected Reality of Spatial-Statistical Chimera*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:1**
Alm, Susanne, *Drivkrafter bakom klassresan –kvantitativa data i fallstudiebelysning*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:2**
Duvander, Ann-Zofie, *När är det dags för dagis? En studie om vid vilken ålder barn börjar förskola och föräldrars åsikt om detta*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:3**
Johansson, Mats, *Inkomst och ojämlikhet i Sverige 1951-2002*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:4**
Malmberg, Bo & Eva Andersson, *Health as a factor in regional economic development*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:5**
Estrada, Felipe & Anders Nilsson, *Segregation och utsatthet för egendomsbrott. - Betydelsen av bostadsområdets resurser och individuella riskfaktorer*

- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:6**
Amcoff, Jan & Erik Westholm, *Understanding rural change – demography as a key to the future*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:7**
Lundqvist, Torbjörn, *The Sustainable Society in Swedish Politics – Renewal and Continuity*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:8**
Lundqvist, Torbjörn, *Competition Policy and the Swedish Model.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:9**
de la Croix, David, Lindh, Thomas & Bo Malmberg, *Growth and Longevity from the Industrial Revolution to the Future of an Aging Society.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:10**
Kangas, Olli, Lundberg, Urban & Niels Ploug, *Three routes to a pension reform. Politics and institutions in reforming pensions in Denmark, Finland and Sweden.*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:11**
Korpi, Martin, *Does Size of Local Labour Markets Affect Wage Inequality? A Rank-size Rule of Income Distribution*
- **Arbetsrapport/Institutet för Framtidsstudier; 2006:12**
Lindbom, Anders, *The Swedish Conservative Party and the Welfare State. Institutional Change and Adapting Preferences.*